

Ба Шурои диссертациони 6D.KOA-029-и
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рудақӣ, 17)

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи Мамадҷонова Муҳаббат Даҷоҷонова
дар мавзӯи «Нақши ниҳоди оила дар ташаккули арзишҳои иҷтимоии
ҷомеаи тоҷикистонӣ дар даври муосир (таҳлили иҷтимоӣ-фалсафӣ)»
барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси
09.00.11 - Фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ)**

Оила дар ҳамаи даври замон ниҳод ва ё худ сохтори муҳими ҷомеа ба шумор мерафт ва масъалаҳои арзиши оила, ташаккул ва таҳаввули он дар таҳқиқоти сершумори таърихӣ, этнографӣ, иҷтимоӣ ва фалсафӣ мавриди баррасии илмӣ қарор гирифтаанд. Перомони оила дар Осиеи Миёна олимони зиёд, аз қабилҳои Н.А. Кисляков, М.С. Абрамзон, А. Мардонова, З. Юсуфбекова, М.С. Шовалиев ва дигарон асару мақолаҳои судманд эҷод кардаанд, ки дар онҳо бештар ҷанбаҳои таърихӣ ва этнографии оила мавриди таҳқиқ қарор гирифтаанд.

Дар автореферати М.Д. Мамадҷонова ба масъалаи оила ва ташаккули арзишҳои иҷтимоии ҷомеаи муосир аз ҷиҳати фалсафӣ назар карда шудааст. Муаллиф дуруст қайд мекунад, ки «таҳқиқи масъалаи нақши оила дар ҷомеаи муосири тоҷикистонӣ дар даври муосир ва мақоми он дар ташаккули арзишҳои иҷтимоии аъзои ҷомеа, махсусан наврасону ҷавонон, диди навро аз нигоҳи илми муосир бо мақсади ошкор сохтани тағйироти дар моҳияти он бавучудода ва паёмҳои онро барои ҷомеаи муосири мо, ки то ҳол нишонаҳои асосии ҷомеаи анъанавиро нигоҳ доштааст, мубрам мегардонад» (с.3).

Дар таҳияи автореферат аз осори файласуфони оламшумул, ба монанди Афлотун, Арасту, Конфутсий, Ф. Бэкон, М. Бубер, Т. Гоббс, Г. Гегел, И. Кант, К. Маркс, Ф. Энгелс, В. Соловев, В.В. Розанов, Н.А. Бердяев, П. Флоренский Г.

Спенсер, Э. Дюркгейм, Т. Парсонс, П. А. Сорокин, И. Бахофен, Л. Морган, Д. Мак-Леннан, Э. Вестермар истифода гардида, андешаҳои онҳо перомунӣ оила ба назар гирифта шудааст, ки хулосаҳои муаллифро ба таври асоснок муаррифӣ мекунанд. Дар таҳлилу баррасии илмӣ осори мутахассисони ватаниву хориҷӣ, ва аз ҷумла шуравӣ ва Русия, ба монанди С.Г. Громан, Л.П. Карсавин, П. Сорокин, С.Я. Вулфсон, С.Я. Никольский, А.Г. Вишневский, С. Голод, М. Ковалевский, Е.П. Скрынник, А.Г. Харчев, А.Б. Синелников истифода гардидааст, ки нишонаи ҷустуҷӯ ва омӯзишҳои муаллиф ба шумор меравад.

Дар автореферат масъалаи арзиши иҷтимоии оила дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор гирифта, бо ин мақсад аз асарҳои Х. Раҳимзода, Л.Т. Назархудоева, Ҷ.С. Туйғуншоева, З.А. Ҳақимова, Ф.А. Ҳодибоев, М.А. Маҳмудов, Г.С. Абилова, ки ба масъалаҳои устуворӣ ва мустаҳкамӣ оила бахшида шудаанд, ба таври судманд истифода намудааст. Ба ибораи дигар, вазъи иҷтимоӣ ва арзиши оила дар ҷомеаи муосир ба таври асоснок, бо таъкиди таҳқиқот оид ба оила дар ҷомеаи муосири кишвар мавриди баррасӣ қарор гирифтааст.

Дар асоси автореферат маълум мегардад, ки муаллиф ҳафт нуқтаи муҳимро барои дифоъ пешниҳод кардааст. Дар нуқтаи аввал мафҳуми ниҳоди оила шарҳ дода шудааст. Дар нуқтаи дуввум бошад, мафҳуми арзиш шарҳ ёфта, арзиши иҷтимоӣ мушаххас гаштааст: «Арзишҳои иҷтимоӣ бошад, ҳамчун омиле, ки барои ҷомеа ва аъзои он ҳатман ба ягон натиҷаи иҷтимоӣ меоваранд ва арзишҳои оилавӣ ҳамчун арзишҳои иҷтимоие, ки ба оила ворид шуда, дар он ҳаёт ва мазмунӣ нав пайдо мекунанд, дар катори дигар арзишҳои мавҷуда ва ташаккулёбанда, ба асосҳои аксиологии рушди ҷомеаи муосир, махсусан, дар даврони муосир таъсири бевосита мерасонанд» (с.11).

Дар нуқтаи сеюм бошад, оила ҳамчун ниҳоди пешгирикунандаи вайроншавии ахлоқи насли наврас арзёбӣ гаштааст.

Дар нуқтаи панҷум чунин қайд гаштааст: «Ба равандҳои тағйирпазирии оила ва муносибатҳои оилавӣ равандҳои манфии иҷтимоию идеологӣ, сиёсӣ, иҷтимоӣ-иқтисодӣ дар ҷомеаи муосири тоҷикистонӣ, инчунин тамоюлҳои

умумичаҳони тағйир ёфтани самтгирии арзишҳои оилавӣ ва шахсӣ таъсири ҳалқунанда доранд» (с. 11- 12). Албатта, бо ин фикри муаллиф розӣ шуда метавонем ва вазъи кунуни олам ва равандҳои иҷтимоию сиёсии дар ҷаҳони кунунӣ баамалоянда ба вазъи оилаҳо таъсири ҳалқунанда доранд.

Дар нуктаи ҳафтуми ба ҳимоя пешниҳодгардида масъалаи идеализатсияи оила ба миён гузошта шудааст, ки ба ғайр аз назария дар амал татбиқ гаштанаш он низ бояд пешниҳод гардад.

Дар автореферат ба таври мухтасар муҳтавои бобҳои диссертатсия шарҳ дода шудаанд. Дар қисмати хулоса, хулосаҳо ба таври илмӣ дақиқ ва асоснок таълиф гаштаанд.

Чор тавсияи муаллиф барои татбиқи амалии назария баён гаштааст. Муаллиф дуруст қайд кардааст, ки ба эътидол овардани никоҳ ва танзими он вазифаи муҳими ҷомеаи муосир мебошад. Муаллифи автореферат ба ҷудошавии оилаҳои ҷавон тавачҷуҳ намуда ва барои аз байни бурдани ин падида андешаҳои худро асоснок карда, барои пешгирии чунин ҳолатҳо фикрҳои созанда баён кардааст: «...дар ҷомеаи тоҷикистони муосир солҳои охир ҳолати ҷудошавии оилаҳои ҷавон зиёд шудааст, ки маълумотҳои оморӣ исботи ин гуфтаҳо мебошанд. Аз ин рӯ, омӯзиши мунтазами вазъи оилаҳои ҷавон аз ҷониби мутахассисони соҳаи фалсафаи иҷтимоӣ, сотсиологҳо ва намояндагони илмҳои дигар, таҳия кардани маводҳои таълимию методӣ дар шакли роҳнамоҳо барои кӯмак ба оилаҳои ҷавон ва амсоли он дар илмҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла педагогика, бояд ба рӯйхати самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмӣ-техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраҳои минбаъда ворид карда шавад» (с. 28). Ин андеша ҷолиби диққат буда, тавсияи зарурӣ ва муҳим ба сотсиологҳо, файласуфон ва фарҳангшиносон мебошад, яъне ин масъалаи доғи рӯз бояд ҳаматарафа ва ба таври доимӣ мавриди баррасӣ ва омӯзиш қарор дода шавад.

Аutoreферат бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ тартиб дода шудааст. Муаллиф дар доираи қори илмиаш панҷ адад мақола дар маҷаллаҳои дар феҳристи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон қарордошта ва се мақолаву гузориши илмӣ дар конференсияҳои гуногунсатҳ дорад.

Автореферат мутобиқи талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо риояи талаботи дастурӣ таҳия гаштааст.

Дар автореферат баъзе ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ ба назар мерасанд, вале дар маҷмуъ онҳо ба мухтавои қор ва арзиши илмӣ диссертатсия таъсири манфӣ намерасонанд.

Аз мазмуну мухтавои автореферат бармеояд, ки диссертатсияи Мамадҷонова Муҳаббат Дадочонова дар мавзӯи «Нақши ниҳоди оила дар ташаккули арзишҳои иҷтимоии ҷомеаи тоҷикистонӣ дар даврони муосир (таҳлили иҷтимоӣ-фалсафӣ)», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 - Фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) ба талаботи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 - фалсафаи иҷтимоӣ сазовор мебошад.

Муқарриз:

Номзади илмҳои фалсафа,
дотсенти кафедраи фанҳои ҷомеашиносии

Донишгоҳи техникӣ Тоҷикистон

ба номи академик М.С. Осимӣ

E-mail: Rajabalievich-83@mail.ru

Тел. +992907754360

Тураев Ф.Р.

Имзои Тураев Ф.Р. – ро тасдиқ менамоем.

Сардори ШК ва КМ-и

Донишгоҳи техникӣ Тоҷикистон

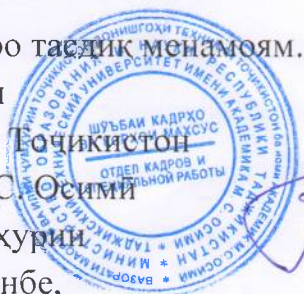
ба номи академик М.С. Осимӣ

Нишона: 734042 Ҷумҳурии

Тоҷикистон, ш. Душанбе,

кӯчаи академик Раҷабовҳо, 10,

E-mail: info@ttu.tj. Тел: (992) (37)221-35-11

Қодирзода Н.Х.